لیکونکی: میخایل هاګر(Michael Hager).
منبع اودخپریدونیټه : کونترپانچ «29-06-2026».
ژباړونکی :پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

یوه بایللې جګړه، یوه بده موافقه او یوه ممکنه ښه پایله

A Lost War, a Bad Agreement and a Possible Good Outcome

یوه خبره یقیني ده. امریکا د ایران پر وړاندې خپله غوره جګړه بایللې ده. ټرمپ او نتانیاهو د ایران د اتومي ګواښ د له منځه وړلو کې پاتې راغلل، سره له دې چې بې رحمه بمباري یې زرګونه کسان ووژل او پوځي شتمنۍ او ملکي زیربناوې یې ویجاړې کړې. مطلوب "رژیم بدلون" یو ډیر سخت دریځی مشر په واک کې پریښود. ایراني ځواکونو بیا په خلیج کې د امریکا په اډو باندې د ویجاړونکو بریدونو ترسره کولو لپاره توغندي او ډرونونه ځای پر ځای کړل. دیارلس امریکایي سرتیرو خپل ژوند له لاسه ورکړ. تر ټولو مهم، د هرمز تنګي د ایران ټرل په انرژۍ، سرې او نورو مهمو بازارونو کې نړیواله ویره راپارولې. د امریکایانو لپاره، جګړه د ګازو په پمپ کې د ډالر زیاتوالی معنی لري. د ټرمپ لپاره، د جګړې پای ته رسول یوه سیاسي اړتیا شوه.

د جون د ۱۷ مې د تفاهم یادښت (MOU) سختې نیوکې راپارولې دي، حتی د کانګرس د ځینو ښې اړخو غړو لخوا. جمهوري غوښتونکي سناتور بل کاسیډي دا ټرون "په لسیزو کې د بهرنۍ سیاست ترټولو بدې تېروتنې" په توګه تشریح کړ. نورو په دې نظر وو چې د بندیزونو کمول کولی شي کمزورې ایران ته اجازه ورکړي چې خپل پوځ بیا جوړ کړي؛ یا دوی د تفاهم لیک په اړه د ایران د بندیز نه لګولو لپاره د نړیوال اوبو لارې باندې د خپل کنټرول غځولوڅخه سرغړونه وکړه. خو منتقدین هغه څه نه وایي چې دوی شاید پوهیږي: چې یوه بایللې جګړه په ندرت سره بایلونکي دلې ته ښه معامله ورکوي.

که چیرې تازه لاسلیک شوی تفاهم لیک د(۶۰) ورځو اوربند وساتي او په بشپړ ډول ترون شي، نو د امریکا ګټې ممکن په نهایت کې د هغه څه څخه زیاتې وي چې له لاسه ورکوي. احتمالي ګټې یې درې دي: د یوې ګرانې جګړې پای، د اسراییلو سره د امریکا د اړیکو کمول، او د امریکا د امپریالیزم څخه یو معتدل شاتګ.

1-. جګړه. تفاهم لیک د ۶۰ ورځو لپاره پوځي اقدام ودروي. دا (لږ تر لږه د اوس لپاره) د امریکا د جګړې په اړه د ورځنۍ نغدي لګښتونو مخه نیسي - د مختلفو سرچینو لخوا د ۸۰۰ ملیون ډالرو څخه تر ۱ ملیارد ډالرو پورې اټکل شوی. په امریکا کې د بشري حقونو د یوې ډلې (HRANA) په وینا، د جګړې په جریان کې« ۳،۶۳۶ » ایرانیان (چې په کې ۱۷۰۱ ملکي وګړي هم شامل دي) وژل شوي دي. دا تفاهم لیک به د دواړو خواوو ژوند وژغوري. څرنګه چې د ایران (او امریکا) د تنګې تړلو نړیوال سوداګري بنده کړه، د سړې او نورو کرنیزو توکو لیږد به په آسیا کې بزګرانو ته اجازه ورکړي چې خپل فصلونه وکړي او د مرګونې قحطۍ څخه مخنیوی وکړي . د تصور شوي ترون لومړنۍ اهداف به د هرمز تنګې خلاص تضمین کول او د بمونو جوړولو لپاره د ایران اتومي ظرفیت له منځه وړل وي. دا لاسته راوړنې به د تولې نړۍ لپاره لویه بریا وي.

2- اسراییل. د شپږو لسیزو څخه زیات وخت لپاره امریکا اسراییل ته د پام وړ پوځي مرستې چمتو کړې، چې دا د امریکا د بهرنیو مرستو ترټولو لوی مجموعې ترلاسه کونکی جوړوي. د ۲۰۱۹ کال یو تفاهم لیک اسراییل ته په لسو کلونوکې { ۳۸ ملیارد ډالر (۳۳ } ملیارد ډالر پوځي مرسته او« ۵ » ملیارد ډالر د توغند یو دفاع لپاره) چمتو کوي. د داسې مرستو لپاره یو لوی توجیه دا ده چې اسراییل ته په سیمه کې د احتمالي مخالفینو په وړاندې "کیفي پوځي برتري" (QME) ورکړل شي. د نتانیاهو رژیم لري په غزه کې د نسل وژنې او په لبنان باندې د روانې جګړې لپاره د امریکا لخوا چمتو شوي وسلو باندې تکیه شوې وه. د تفاهم لیک له مخې اسراییل غواړي چې په لبنان باندې خپل بریدونه ودر وي او د لبنان له سویلي برخې څخه اسراییلي دفاعي ځواکونه وباسي. دا اړتیاوې به د سولې د تامین لپاره یو لوی لومړی خنډ وي. په دې لیکنه کې، اسراییل ظاهرا د بل اوربند سره موافقه کړې ده مګر د خپل اشغال پای ته رسولو څخه یې انکار کړی دی. ایا ټرمپ به نتانیاهو قانع کړي چې په لبنان باندې تکیه وکړي ترڅو د تفاهم لیک بحثونه دوام ومومي؟ یا به په امریکا کې داسراییلو لابي دټرمپ لاس په زور واخلي، چې د تفاهم لیک د ناکامۍ اود ډزو جګړې د بیا پیل لامل شي

۳ . امپریالیزم. د جګړې له امله په منځني ختیځ کې د یو زبرځواک په توګه د امریکا حیثیت تر پوښتنې لاندې راغلی دی. د خپلو بې پیلوته الوتکو او توغندیو په مرسته، ایران وکولی شو چې په فارس خلیج کې د امریکا په ټولو دیارلس اډو برید وکړي. که څه هم مور د زیان بشپړ حد نه پوهیږو، خو دا روښانه ښکاري چې هره اډه بې ګټې شوې وه او په بریدونو کې امریکایي سرتیري وژل شوي یا ټپیان شوي دي. په سیمه کې د امریکا متحدینو ګومان کاوه چې د امریکا شتون به امنیت او امنیت راولي. پرځای یې، دوی وموندل چې اډې نه یوازې د امریکا په اډو، بلکې د دوی د ملي انرژۍ زیربنا باندې هم هدف ګرځیدلي دي. که چیرې دا ډول بریدونه د سعودي عربستان، متحده ایالاتو، بحرین،

قطر او کویت د امریکایي اډو کوربه توب ودروي، نو امریکا به په منځني ختیځ کې خپل زبرځواک رول له لاسه ورکړی وي. نه یوازې دا. د نړۍ نور هیوادونه اوس د آزادۍ نړۍ د امریکا د تش په نامه مشرتابه پوښتنه کوي. د امریکا امپریالیزم ممکن اوس په شاتګ کې وي. هغه ملیاردونه ډالر چې امریکا یې د منځني ختیځ د جګړې د پیل یا دوام لپاره اړتیا لري بیا په کورنیو اړتیاوو لکه روغتیا او تعلیم مصرف کیدی شي.

د ایران د تفاهم لیک او ټرون که ترلاسه شي نو لنډمهاله زیان به اوږدمهاله ګټې ته واړوي. د ایران په وړاندې د جګړې سوله ایز پای به نه یوازې ژوند وژغوري او د ډیرو قیمتي ویجاړیو مخه به ونیسي، بلکې دا کولی شي د خلیج هیوادونه د متحده ایالاتو په ملاتړ نظامي حلونو باندې د بشپړ تکیه کولو څخه هم واړوي. که چیرې د تفاهم لیک او ټرون د امریکا پالیسي جوړونکي د اسراییلو سره د دوی د ډیرې سختې اړیکې بیا ارزونه وکړي، نو دا به د دواړو هیوادونو لپاره ښه وي. د "QME" دوره باید پای ته ورسیږي. وختونه ډیپلوماسی ته اړتیا لري، نه نور جنګ. په پای کې، د ایران سره جګړه باید مور د امپریالیستي ارمانونو پریښودو او د څو اړخیزې نړۍ مفکورې منلو ته وهڅوي.

ددی مقالی دلیکوال په اړین څو کرښې :

ایل مایکل هیګر د روم د نړیوال پراختیا د قانون سازمان، د ملګرو ملتونو د پراختیا پخوانی رییس او عمومي رییس دی.

---------- **په درناوی (02-07-2026)**